

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРАВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПРАВОСУДІЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Професор юридичного факультету

К.Р. Добкіна

К.Р. Добкіна

2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: 08 «Право»

спеціальність: 081 «Право»

2022-2023 навчальний рік

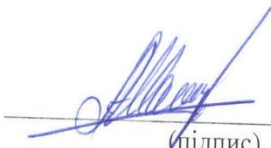
Робоча програма з дисципліни «Цивільний процес» для студентів рівня вищої освіти перший бакалавр за спеціальністю 081 «Право». Київ: ДУІТ, 2022. 30с.

Розробники: Савицька Світлана Леонідівна – доцент кафедри правосуддя, кандидат юридичних наук.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри правосуддя

Протокол від «29» серпня 2022 року № 1

в.о. завідувача кафедри правосуддя
д.ю.н.

(підпис) (А.В. Матвійчук)

«29» серпня 2022 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 8	Галузь знань 08 Право	Обов'язкова	
Модулів – 6	Спеціальність (професійне спрямування): 081 «Право»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 6		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – Курсова робота за вибором		Семестр	
Загальна кількість годин -240		7-й/8-й	1-й/2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Рівень вищої освіти перший «Бакалавр»	52 год.	20 год.
		Практичні, семінарські	
		44 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		144 год.	216 год.
		Вид контролю: курсова робота, залік, іспит, контрольна робота	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить %:

для денної форми навчання – 38 / 62%

для заочної форми навчання – 10% / 90%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Цивільний процес» є засвоєння норм права, які регулюють різні форми захисту суб'єктивних прав, усвідомлення ролі цивільного процесуального права в світлі гарантованого Конституцією права всіх громадян на судовий захист, вивчення порядку розгляду та вирішення цивільних справ судами загальної юрисдикції.

1.2. **Основними завданнями** вивчення дисципліни «Цивільний процес» є формування у студентів системи науково-теоретичних та практичних знань з цивільного процесуального права, визначення та розкриття змісту понять, категорій та інститутів цивільного процесу, законодавчих актів; поваги до законів, їх додержання та виконання в практичній діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: стан основних проблем науки цивільного процесуального права; функції судової влади в системі органів державної влади та форми її здійснення; предмет та метод цивільного процесуального права; джерела цивільного процесуального права; поняття та види цивільних процесуальних правовідносин, передумови їх виникнення; процесуальний статус суду, осіб, які беруть участь у справі, а також інших учасників цивільного процесу; особливості розгляду і вирішення цивільних справ у різних видах цивільного судочинства;

вміти: використовувати дані науки цивільного процесуального права для вирішення професійних завдань; орієнтуватися в системі цивільного процесуального законодавства та у судовій практиці у цивільних справах; тлумачити чинне цивільне процесуальне законодавство; правильно застосовувати норми цивільно-процесуального права; здійснювати оцінку доказів у цивільній справі; складати цивільні процесуальні документи.

Компетентності та програмні результати навчання за дисципліною.

В результаті вивчення курсу студенти повинні:

знати:

1) **на понятійному рівні:** предмет, метод, інститути, систему цивільного процесуального права; джерела, принципи цивільного процесуального права; поняття цивільної процесуальної право- та дієздатності; поняття, ознаки цивільної процесуальної форми;

2) **на фундаментальному рівні:** цивільно-процесуальні правовідносини, їх елементи; суб'єктний склад учасників цивільного процесу; процесуальні строки, зміст інститутів цивільної юрисдикції та підсудності; докази і доказування в цивільному процесі; поняття позову, стадій цивільного процесу; позовне провадження;

3) **на практично-творчому рівні:** методи вирішення практичних завдань з цивільного процесу.

вміти:

1) **на репродуктивному рівні:** відтворювати основні поняття та конструкції цивільного процесуального права; складати процесуальні документи.

2) **алгоритмічному рівні:** застосовувати загальні та спеціальні норми цивільного процесуального права, інших галузей права при вирішенні практичних завдань; вирішувати тести та виконувати індивідуальні завдання;

3) **на евристичному рівні:** аналізувати положення та інститути цивільного процесуального права; узагальнювати юридичну практику; виступати експертом та консультантом у розв'язанні практичних завдань; аналізувати та складати процесуальні документи;

4) **на творчому рівні:** вичерпно, логічно і творчо викладати інформацію в усній і письмовій формі; аналізувати юридичну практику; ґрунтовно

висловлюватися та дискувати, пов'язуючи при цьому теоретичний матеріал з юридичною практикою;

мати сформовану систему здатностей:

- 1) застосовувати базові знання щодо процесуального порядку відкриття провадження у цивільній справі, процесуального порядку її судового розгляду, вступу у справу третіх осіб й інших учасників процесу, підстав і видів представництва в суді, цивільних процесуальних строків, підвідомчості та підсудності цивільних справ;
- 2) проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел; формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми; оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему; узгоджувати план власного дослідження і самостійно формувати матеріали за визначеними джерелами;
- 3) володіти методами та технологіями захисту суб'єктивних прав фізичних та юридичних здатність застосовувати базові знання щодо процесуального порядку відкриття провадження у цивільній осіб в цивільному судочинстві;
- 4) складати цивільні процесуальні документи, пов'язані з провадженням у цивільній справі в суді, оскарженням рішень суду;
- 5) застосовувати на практиці знання основних положень Цивільного процесуального кодексу України та інших нормативних актів, що регламентують процесуальний порядок захисту прав та охоронюваних законом інтересів в судовому порядку.

набути досвіду:

- 1) аргументувати свою думку при відповіді на питання навчальної дисципліни, спираючись на положення чинного законодавства;
- 2) застосовувати положення Цивільного процесуального кодексу України та інших джерел цивільного процесуального права при дослідженні питань практичного застосування правових норм;
- 3) при формулюванні власної позиції щодо конкретної життєвої ситуації, пов'язаної з цивільним судочинством, обґрунтовано використовувати юридичну термінологію;
- 4) визначати вагомість та переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин;
- 5) здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання; 6) самостійно складати основні цивільно-процесуальні документи, пов'язані з позовним провадженням, а також з оскарженням рішень суду та їх виконанням;
- 7) володіти навичками щодо складання відповідних заяв у справах окремого та наказного провадження;

8) володіти методами та технологіями захисту суб'єктивних прав громадян, юридичних осіб в суді при здійсненні правосуддя в цивільних справах;

9) надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

10) працювати в групі як учасник, формуючи власний внесок у виконання завдань групи;

11) користуватися комп'ютерними програмами у межах стандартного програмного забезпечення з використанням електронних таблиць, графіків та інших можливостей.

Перелік компетентностей, якими повинен опанувати студент при вивченні дисципліни:

Інтегральна компетентність (ІК):

- Здатність розв'язувати первинні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК):

- ФК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів з цивільно-процесуального права.
- ФК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.
- ФК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.
- ФК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема щодо, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.
- ФК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.
- ФК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Після вивченні дисципліни студент повинен продемонструвати набуті результати навчання:

Соціально гуманітарна ерудованість:

- P2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання
- P3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
- P4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.
- P5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.
- P6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.
Дослідницькі навички:
- P8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
- P9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

Комунікація:

- P11. Володіти базовими навичками риторики.
- P12. Донести до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло
- P13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту

Професійна самоорганізація та використання інформаційних технологій:

- P14. Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.
- P15. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних

Праворозуміння:

- P18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.
- P19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.
- P20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

Правозастосування:

- P21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.
- P22. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.
- P23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи цивільного процесуального права.

ТЕМА 1. Цивільне процесуальне право України як галузь права.

Цивільний процесуальний порядок захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, інтересів держави. Поняття цивільного процесуального права, його значення. Цивільно-процесуальне законодавство, межі його дії. Аналогії. Поняття і види цивільного судочинства. Цивільне судочинство і його стадії.

ТЕМА 2. Принципи цивільного судочинства.

Поняття та види принципів цивільного процесуального права. Загальноправові принципи. Принципи правосуддя. Галузеві принципи цивільного судочинства.

ТЕМА 3. Цивільні процесуальні правовідносини.

Поняття та ознаки цивільних процесуальних правовідносин. Передумови і підстави виникнення цивільних процесуальних правовідносин. Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин. Правове положення суддів у цивільному процесі. Присяжні. Особи, які здійснюють організаційно-технічне забезпечення цивільного процесу. Особи, які сприяють розгляду і вирішенню цивільної справи по суті. Зміст цивільних процесуальних правовідносин. Об'єкти цивільних процесуальних правовідносин.

Модуль 2.

Змістовий Модуль 2. Учасники судового процесу, представництво у цивільному процесі; цивільна юрисдикція цивільних справ.

ТЕМА 4. Особливості правового статусу учасників справи.

Поняття учасників судового процесу. Склад учасників справи, їх права та обов'язки. Сторони у цивільному процесі, їх процесуальні права і обов'язки. Процесуальна співучасть. Заміна неналежного відповідача, залучення співвідповідачів. Процесуальне правонаступництво. Неприпустимість зловживання процесуальними правами.

ТЕМА 5. Особливості участі у судовому процесі третіх осіб, а також органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб та інших учасників судового процесу.

Поняття і види третіх осіб. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. Учасники судового процесу, які здійснюють підготовку та організаційне забезпечення судового процесу. Учасники, які сприяють розгляду справи.

ТЕМА 6. Представництво у цивільному процесі.

Поняття та значення процесуального представництва. Види представництва у цивільному судочинстві. Призначення або заміна законного представника судом. Повноваження процесуального представника в суді.

ТЕМА 7. Цивільно-процесуальні строки.

Поняття, значення і види процесуальних строків. Обчислення та закінчення цивільних процесуальних строків, наслідки їх пропущення. Зупинення перебегу процесуальних строків. Поновлення та провадження процесуальних строків.

Модуль 3.

Змістовий Модуль 3. Докази та доказування у цивільному процесі, судові витрати, судові виклики та повідомлення заходи процесуального примусу.

ТЕМА 8. Докази і доказування у цивільному процесі.

Роль доказів і доказування у цивільному процесі. Поняття та види доказів у цивільному судочинстві. Поняття та етапи доказування у цивільному процесі. Предмет доказування. Підстави звільнення від доказування. Характеристика засобів доказування: показання свідків; письмові, речові, електронні докази; висновки експертів. Забезпечення та витребування доказів.

ТЕМА 9. Цивільна юрисдикція цивільних справ.

Поняття та види цивільної юрисдикції. Предметна та суб'єктна юрисдикція. Інстанційна юрисдикція. Види територіальної юрисдикції (підсудності): загальна, за вибором позивача, виключна. Наслідки порушення правил юрисдикції.

ТЕМА 10. Судові витрати цивільного судочинства.

Поняття, види судових витрат та їх значення. Судовий збір. Витрати, пов'язані з розглядом судової справи: Витрати на професійну правничу допомогу; витрати сторін та їх представників, що пов'язанні з явкою до суду; витрати, пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів експертів та проведенням судових експертиз; витрати, пов'язані витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів; пов'язані з вчиненням інших дій, необхідних для розгляду справи або підготовки до її розгляду. Відстрочення та розстрочення судових витрат, зменшення їх розміру або звільнення від їх оплати. Розподіл судових витрат між сторонами. Забезпечення судових витрат.

ТЕМА 11. Судові виклики і повідомлення.

Судові виклики і повідомлення: особливості, поняття, правова природа. Судові повістки, порядок їх вручення. Розшук відповідача.

ТЕМА 12. Цивільна процесуальна відповідальність.

Заходи процесуального примусу: підстави та порядок їх застосування. Попередження; видалення із залу судового засідання; тимчасове вилучення доказів для дослідження судом; привід свідка, штраф. Неприпустимість зловживання процесуальними правами.

Модуль 4.

Змістовий Модуль 4. Розгляд цивільних справ у позовному провадженні.

ТЕМА 13. Пред'явлення позову та відкриття провадження у справі.

Позов – процесуальний засіб реалізації права на відкриття провадження у цивільній справі в суді. Поняття позову, його елементи, види позовів. Право на позов. Право на пред'явлення позову і процесуальний порядок його реалізації. Форма і зміст позовної заяви. Ціна позову.

Відкриття провадження у справі. Правові наслідки відкриття провадження у справі.

ТЕМА 14. Підготовче провадження.

Поняття, мета та завдання підготовчого провадження. Підготовче засідання, строк його проведення та питання, які вирішуються. Заяви по суті справи: відзив, відповідь на відзив, заперечення. Зустрічний позов, форма і зміст зустрічної позовної заяви. Позов третьої особи із самостійними вимогами. Об'єднання і роз'єднання позовів. Зміни у позовному спорі. Відмова від позову і визнання позову. Мирова угода сторін.

Подання доказів, судові доручення щодо збирання доказів. Способи, процесуальний порядок забезпечення доказів. Призначення справи до розгляду. Процесуальні засоби, що забезпечують відповідачу захисту своїх прав проти позову.

ТЕМА 15. Розгляд справи по суті.

Завдання розгляду справи по суті. Судове засідання – процесуальна форма розгляду цивільних справ. Відкриття розгляду справи по суті, з'ясування обставин справи та дослідження доказів, судові дебати; ухвалення і оголошення рішення. Фіксування судового процесу, протокол судового засідання.

Ускладнення у процесі судового розгляду цивільних справ: відкладення розгляду; оголошення перерви в розгляді справи; зупинення провадження у справі, його відновлення; залишення заяви без розгляду; закриття провадження у справі.

ТЕМА 16. Спрошене провадження. Заочний розгляд справи.

Підстави розгляду справ у порядку спрошеного провадження. Справи, що не можуть бути розглянуті в порядку спрошеного провадження. Особливості подання заяв по суті справи у спрошеному позовному провадженні. Особливості розгляду справи в спрошеному порядку

Виникнення та еволюція заочного провадження в цивільному процесі. Поняття та умови проведення заочного розгляду справи. Відмінності заочного та змагального судочинства. Форма і зміст заочного рішення. Процесуальний порядок перегляду заочного рішення. Скасування та оскарження заочного рішення. Законна сила заочного рішення.

ТЕМА 17. Судові рішення.

Поняття та види судових рішень. Рішення суду: поняття, види, зміст і вимоги до нього. виправлення опісок та арифметичних помилок у судовому рішенні. Прийняття додаткового рішення суду, роз'яснення рішення суду. Набрання рішенням суду законної сили. Порядок постановлення ухвал, їх форма. Зміст ухвали суду. Окремі ухвали суду, їх зміст і значення. Набрання ухвалою суду законної сили.

Модуль 5.

Змістовий Модуль 5. Непозовні провадження.

ТЕМА 18. Наказне провадження в цивільному процесі.

Історія наказного провадження. Поняття та особливості наказного провадження. Стягнення на підставі судового наказу. Порядок розгляду заяв про видачу судового наказу. Судовий наказ: поняття, порядок видачі. Набрання судовим наказом законної сили. Скасування судового наказу. Співвідношення судового наказу та виконавчого напису нотаріуса. Виконання судового наказу.

ТЕМА 19. Окреме провадження.

Окреме провадження як самостійний вид непозовного цивільного судочинства. Особи, які беруть участь у справах окремого провадження. Процесуальний порядок розгляду справ окремого провадження. Особливості розгляду справ окремого провадження: обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності; визнання особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою; усиновлення; встановлення фактів, що мають юридичне значення; відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі; передачу безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність; визнання спадщини від умерлою; надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку; обов'язкова госпіталізація до протитуберкульозного закладу; розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю щодо юридичних та фізичних осіб. Розгляд судом у порядку окремого провадження справ про надання права на шлюб, про розірвання шлюбу за заявою подружжя, яке має дітей, про поновлення шлюбу після його розірвання, про встановлення режиму окремого проживання за заявою подружжя.

Модуль 6.

Змістовий Модуль 6. Перегляд судових рішень та процесуальні аспекти, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах.

ТЕМА 20. Апеляційне провадження.

Сутність та значення апеляційного провадження. Право апеляційного оскарження рішень і ухвал суду першої інстанції та процесуальний порядок його реалізації. Відкриття апеляційного провадження і порядок розгляду справи апеляційним судом. Особливості розгляду в апеляційному порядку окремих категорій справ. Повноваження суду апеляційної інстанції. Постанови та ухвали апеляційного суду, їх законна сила.

ТЕМА 21. Касаційне провадження.

Інститут касаційного оскарження і перевірки судових рішень як цивільна процесуальна гарантія забезпечення законності судових рішень. Право касаційного оскарження, форма і зміст касаційної скарги. Відкриття касаційного провадження та процесуальний порядок розгляду справи судом касаційної інстанції. Підстави для передачі справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої палати Верховного суду. Повноваження суду касаційної інстанції. Постанови суду касаційної інстанції та набрання ними законної сили.

ТЕМА 22. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами або виключними обставинами.

Суть і значення перегляду судових рішень, постанов і ухвал, якими закінчено розгляд справи, що набрали законної сили. Підстави для перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами. Підстави для перегляду судових рішень за виключними обставинами. Форма і зміст заяви, її розгляд. Судові рішення, прийняті за результатами перегляду судового рішення за нововиявленими чи виключними обставинами.

ТЕМА 23. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів.

Негайне виконання судових рішень. Звернення судових рішень до виконання. Виконавчі документи. Повноваження суду, пов'язані з виконавчим провадженням: вирішення питання про оголошення розшуку боржника або дитини, привід боржника; вирішення питання про примусове проникнення до житла чи іншого володіння особи; відстрочка і розстрочка виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання; тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України; питання про поворот виконання рішення, постанови; заміна сторони виконавчого провадження, зупинення виконання судового рішення Мирова угода в процесі виконання. Судовий контроль за виконанням судових рішень. Процесуальний порядок відновлення втраченого судового провадження.

ТЕМА 24. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні.

Визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню. Умови визнання та виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню. Суди, що розглядають справи про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. Порядок подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду та його розгляд.

Визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню: умови визнання та виконання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню. Порядок подання клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню та його розгляд.

ТЕМА 25. Проведення у справах за участю іноземних осіб.

Правове регулювання цивільного судочинства за участю іноземних осіб. Правове становище іноземців у цивільному процесі, їх права та обов'язки. Підсудність судам України цивільних справ з іноземним елементом. Звернення суду України із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави. Зміст і форма судового доручення про надання правової допомоги. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів. Виконання судового доручення іноземного суду про вручення виклику до суду чи інших документів

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				заочна форма			
	всього го	у тому числі			всього го	у тому числі		
		л.	сем.	с.р.		л.	сем.	с.р.
Модуль 1.								
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи цивільного процесуального права.								
Тема1. Цивільне процесуальне право України як галузь права.	9	2	1	6	10	1	-	9
Тема2. Принципи цивільного процесуального права.	9	2	1	6	10	1	-	9
Тема3. Цивільні процесуальні правовідносини.	10	2	2	6	10	-	-	10
Разом за змістовим	28	6	4	18	30	2	-	28

модулем1								
Модуль 2								
Змістовий модуль 2. Учасники судового процесу, представництво у цивільному процесі; цивільна юрисдикція цивільних справ.								
Тема 4. Особливості правового статусу учасників справи	10	2	2	6	11	1	-	10
Тема 5. Особливості участі у судовому процесі третіх осіб, а також органів та осіб, яким законом надано право звертатися до судув інтересах інших осіб та інших учасників судового процесу.	10	2	2	6	11	1	1	9
Тема 6. Представництво у цивільному процесі.	10	2	2	6	9	-	-	9
Тема 7. Цивільно-процесуальні строки.	10	2	2	6	10	1	-	9
Разом за змістовий модулем 2.	40	8	8	24	41	3	1	37
Модуль 3								
Змістовий модуль 3. Докази та доказування у цивільному процесі, судові витрати, судові виклики та повідомлення заходи процесуального примусу.								
Тема 8. Докази і доказування у цивільному процесі.	10	2	2	6	10	1	-	9
Тема 9. Цивільна юрисдикція цивільних справ.	10	2	2	6	10	1	-	9
Тема 10. Судові витрати цивільного судочинства	10	2	2	6	10	1	-	9
Тема 11. Судові виклики і повідомлення.	11	2	2	7	9	-	-	9
Тема 12. Цивільна процесуальна відповідальність.	11	2	2	7	10	1	-	9
Разом за змістовий модулем 3	52	10	10	32	49	4	-	45
Всього за I семестр	120	24	22	74	120	9	1	110
Модуль 4.								
Змістовий Модуль 4. Розгляд цивільних справ у позовному провадженні.								

Тема 13. Пред'явлення позову та відкриття провадження у справі.	9	2	2	5	9	1	-	8
Тема14.Підготовче провадження.	9	2	2	5	9	1	-	8
Тема 15. Розгляд справи по суті	10	2	2	6	10	1	1	8
Тема 16. Спрощене провадження. Заочний розгляд справи.	10	2	2	6	9	1	-	8
Тема 17.Судові рішення.	10	2	2	6	9	1	-	8
Разом за змістовий модулем 4	48	10	10	28	46	5	1	40
Модуль 5.								
Змістовий Модуль 5. Непозовні провадження.								
Тема18. Наказне провадження в цивільному процесі.	10	2	2	6	9	1	-	8
Тема19. Окреме провадження.	10	2	2	6	9	1	-	8
Разом за змістовий модулем 5	20	4	4	12	18	2	-	16
Модуль 6.								
Змістовий Модуль 6. Перегляд судових рішень та процесуальні аспекти, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах.								
Тема20.Апеляційне провадження.	9	2	2	5	10	1	1	8
Тема 21.Касаційне провадження.	9	2	2	5	10	1	1	8
Тема 22. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами або виключними обставинами.	9	2	2	5	9	1	-	8
Тема 23. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів.	11	4	2	5	9	1	-	8
Тема 24. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні.	7	2	-	5	9	-	-	9

Тема 25. Провадження у справах за участю іноземних осіб.	7	2	-	5	9	-	-	9
Разом за змістовий модулем 6	52	14	8	30	56	4	2	50
Всього за II семестр	120	38	22	70	120	11	3	106
Всього годин за курс	240	52	44	144	240	20	4	216

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	заочна форма
1	Цивільне процесуальне право України як галузь права.	1	-
2	Принципи цивільного процесуального права.	1	-
3	Цивільні процесуальні правовідносини.	2	-
4	Особливості правового статусу учасників справи, їх права та обов'язки.	2	-
5	Види третіх осіб, участь органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.	2	1
6	Представництво у цивільному процесі, повноваження представника у суді	2	-
7	Цивільно-процесуальні строки.	2	-
8	Докази і доказування у цивільному процесі.	2	-
9	Цивільна юрисдикція.	2	-
10	Види судових витри, забезпечення та попередня оплата судових витрат	2	-
11	Судові виклики і повідомлення.	2	-
12	Цивільна процесуальна відповідальність.	2	-
13	Пред'явлення позову та відкриття провадження у справі.	2	-
14	Підготовче провадження, підготовче засідання, порядок його проведення.	2	-
15	Розгляд справи по суті та ухвалення судового рішення	2	1
16	Особливості розгляду справи в спрощеному порядку. Заочний розгляд справи та особливості заочного рішення суду.	2	-
17	Судові рішення: рішення, ухвали, постанови.	2	-
18	Особливість наказного провадження в цивільному процесі.	2	-

19	Окреме провадження як вид непозовного провадження	2	-
20	Апеляційне провадження та повноваження суду апеляційної інстанції.	2	1
21	Касаційне провадження та повноваження суду касаційної інстанції.	2	1
22	Провадження у зв'язку з нововиявленими та виключними обставинами.	2	-
23	Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів	2	-
24	Визнання та звернення до виконання рішень іноземних судів в Україні.	-	-
25	Провадження у справах за участю іноземних осіб.	-	-
	Разом	44	4

6. Самостійна робота

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи студента навчального характеру. Вона спрямована на вивчення програмного матеріалу навчального курсу. Під час самостійної роботи студент повинен самостійно опрацювати конспекти лекцій, літературу, нормативні акти, судову практику до тем, що виносяться на семінарських заняття. Формами самостійної роботи є: (1) виконання домашніх завдань; (2) доопрацювання матеріалів лекції; (3) робота в інформаційних мережах; (4) опрацювання додаткової літератури; (5) складання конспектів тем, що виносяться для самостійного вивчення; (6) підготовка контрольних навчальних заходів.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	заочна форма
1	Цивільне процесуальне право України як галузь права.	6	9
2	Принципи цивільного процесуального права.	6	9
3	Цивільні процесуальні правовідносини.	6	10
4	Особливості правового статусу учасників справи, їх права та обов'язки.	6	10
5	Види третіх осіб, участь органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.	6	9
6	Представництво у цивільному процесі, повноваження представника у суді	6	9
7	Цивільно-процесуальні строки.	6	9

8	Докази і доказування у цивільному процесі.	6	9
9	Цивільна юрисдикція.	6	9
10	Види судових витри, забезпечення та попередня оплата судових витрат	6	9
11	Судові виклики і повідомлення.	7	9
12	Цивільна процесуальна відповідальність.	7	9
13	Пред'явлення позову та відкриття провадження у справі.	5	8
14	Підготовче провадження, підготовче засідання, порядок його проведення.	5	8
15	Розгляд справи по суті та ухвалення судового рішення	6	8
16	Особливості розгляду справи в спрощеному порядку. Заочний розгляд справи та особливості заочного рішення суду.	6	8
17	Судові рішення: рішення,, ухвали, постанови.	6	8
18	Особливість наказного провадження в цивільному процесі.	6	8
19	Окреме провадження як вид непозовного провадження	6	8
20	Апеляційне провадження та повноваження суду апеляційної інстанції.	5	8
21	Касаційне провадження та повноваження суду касаційної інстанції.	5	8
22	Провадження у зв'язку з нововиявленими та виключними обставинами.	5	8
23	Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів	5	8
24	Визнання та звернення до виконання рішень іноземних судів в Україні.	5	9
25	Провадження у справах за участю іноземних осіб.	5	9
	Разом	144	216

7. Індивідуальні завдання

Відповідно до “Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців” індивідуальна робота студентів з цивільного процесу включає: (1) узагальнення судової практики; (2) есе за вузькоспеціальною проблематикою; (3) моделювання процедур цивільного судочинства; (4) складання термінологічних словників; (5) формування матеріалів цивільної справи тощо.

Вибір студентом індивідуальної роботи здійснюється за погодженням з кафедрою на початку навчального року. Організацію, контроль та оцінку якості виконання індивідуальної роботи студентів здійснює керівник, який закріплюється кафедрою за академічною групою.

Індивідуальна робота надається для перевірки за 20 днів до початку екзаменаційної сесії.

Навчальна діяльність студентів, які виконують курсові роботи з цивільного процесу та займаються науково-дослідною роботою як члени студентського наукового гуртка кафедри (за результатами захисту курсових робіт та виконання науково-дослідних завдань), зараховується як за індивідуальну роботу.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО НАПИСАННЮ ТА ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконання курсової роботи є однією із практичних форм навчального процесу, яка пов'язана з самостійним вивченням студентами курсу цивільного процесу. Така форма навчальної роботи дозволяє студентам отримати, закріпити і поглибити теоретичні знання з основних проблем усієї навчальної дисципліни.

Виконана курсова робота дозволяє з'ясувати рівень теоретичної підготовки студентами, а головне – його вміння самостійно і творчо працювати з літературними джерелами, правильно аналізувати, тлумачити і застосовувати чинне цивільно-процесуальне законодавство.

Написання курсової роботи необхідно розпочинати з підбору і вивчення законодавчих та нормативних актів та спеціальної наукової літератури з рекомендованої теми.

Необхідно мати на увазі, що перелік рекомендованих літературних джерел є орієнтовним і може бути доповнений студентами за своїм власним розсудом у межах рекомендованої теми. В умовах активного законотворчого процесу в Україні студентам необхідно уважно слідкувати за змінами в цивільно-процесуальному законодавстві. В цьому їм можуть бути корисними такі видання: «Відомості Верховної Ради України», «Закони України», «Голос України», «Урядовий кур'єр», «Право України», «Адвокат» та інші.

При підготовці будь-якої теми курсової роботи необхідно використовувати Цивільно-процесуальний кодекс України. – Науково-практичний коментар.

Після вивчення теоретичних джерел необхідно вивчити і узагальнити матеріали практики з теми курсової роботи. В ній бажано навести узагальнюючі дані та конкретні приклади.

Тема курсової роботи обирається відповідно до переліку з останньою цифрою номера залікової книжки студента.

За обсягом курсова робота повинна бути не менше 40-45 сторінок рукописного тексту або ж 25-30 сторінок друкованого.

В структурному відношенні курсова робота повинна мати: план, вступ, основну частину, висновки, список використаної літератури та нормативного матеріалу. У заключній частині обов'язково повинні бути висновки та пропозиції автора.

Зміст роботи повинен свідчити про те, що студент вивчив відповідний нормативний матеріал та літературні джерела, добре орієнтується в питаннях цивільного процесу, правильно аналізує закон, здатний змістовно та юридично грамотно викласти свої думки, робити необхідні висновки і обґрунтовувати свою позицію з дискусійних питань теми.

В роботі повинні бути посилання по тексту на відповідні літературні джерела, що використані при висвітленні теми.

Недбало виконанні і оформленні роботи, а також однакові за змістом повертаються студентам.

Якщо курсова робота оцінюється позитивно, то вона підлягає захисту, який проводиться на сесії. У той же час, якщо курсова робота своєчасно не подана і не захищена, студент не допускається до складання іспиту.

Підготовка до захисту курсової роботи полягає в тому, що студент повинен виконати всі вказівки, викладені в рецензії, знати і вміти викласти зміст написаної ним роботи, дати змістовну відповідь на поставлені викладачем запитання з теми курсової роботи.

З урахуванням відповіді на поставлені запитання і попередньої оціни роботи, яка вказана в рецензії, виставляється оцінка за курсову роботу в цілому.

8. Методи навчання

Вивчення курсу «Цивільний процес» здійснюється шляхом проведення лекцій та практичних занять. Під час викладання курсу використовуються такі методи навчання:

- за джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, наочні – демонстрація, ілюстрація.

- за характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

- за рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

9. Методи контролю

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі методи оцінювання знань та умінь:

- поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей на практичних заняттях, поточне тестування);

- проміжний - модульний контроль (після вивчення кожного модуля);

- підсумковий контроль (залік/іспит)

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Залік

Поточне тестування та самостійна робота													Залік	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	40	100	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Форми контролю навчальних здобутків студентів за темами 1 – 12 становлять усні

відповіді та відповіді у контрольній роботі. Критерії оцінювання студентів складають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях, активність при обговоренні питань – 1-5 бали; участь у науково-дослідній роботі – роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій – 1- 5 балів.

Мінімальна кількість балів, які студент повинен набрати для зарахування модулю становить:

- змістовий модуль 1 – 10 балів;
- змістовий модуль 2 – 15 балів;
- змістовий модуль 3 – 20 балів.

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю за умови отримання необхідної мінімальної кількості балів за модулі.

Іспит

Поточне тестування та самостійна робота													Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 4					Змістовий модуль 5		Змістовий модуль 6							
T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	40	100
3	4	3	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... T25 – теми змістових модулів.

Форми контролю навчальних здобутків студентів за темами 13 – 25 становлять усні

відповіді та відповіді у контрольній роботі. Критерії оцінювання студентів складають:

рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях, активність при обговоренні питань – 1-5 бали;

участь у науково-дослідній роботі – роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій – 1- 5 балів.

Мінімальна кількість балів, які студент повинен набрати для зарахування модулю становить:

- змістовий модуль 4 – 17 балів;
- змістовий модуль 5 – 5 балів;
- змістовий модуль 6 – 25 балів.

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю за умови отримання необхідної мінімальної кількості балів за модулі.

Виконання курсового проекту (роботи)

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до 20	до 40	до 40	100

Розподіл балів, які отримують студенти заочної форми навчання іспит

Поточне тестування та самостійна робота						Контрольна робота	Підсумковий семестровий контроль (екзамєн)	Сума
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5	Модуль 6	20	40	100
5	7	7	7	7	7			

Форма контролю навчальних здобутків студентів за темами становлять усї відповіді та відповіді на темтові завдання. Студенами виконуються також одну контрольну роботу.

Критерії оцінювання:

Мінімальна кількість балів студент повинен набрати для зарахування модулів для:

модуль №1- 4 балів; модуль № 2 – 5 балів; модуль №3 – 5 балів; модуль № 4 – 5 балів; модуль № 5 – 5 балів; модуль № 6 – 5 балів.

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю за умови отримання необхідної мінімальної кількості балів за модуль.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

		Оцінка за національною шкалою
--	--	-------------------------------

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

«Відмінно» - A (90-100 балів) – виставляється студенту, який глибоко та міцно засвоїв матеріал, відмінно справляється з задачами та питаннями, показує знайомство з фаховою літературою, володіє різносторонніми навичками та прийомами виконання практичних завдань, вміє добре орієнтуватись у виробничих ситуаціях.

«Добре» - BC (75-89 балів) – виставляється студенту, який твердо знає програмний матеріал, правильно застосовує теоретичні знання при рішенні практичних завдань, володіє необхідними навичками та прийомами їх виконання.

«Задовільно» - DE (64-73 балів) – виставляється студенту, який має знання тільки основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, неправильне тлумачення окремих елементів завдання та відчуває труднощі при виконанні практичних завдань.

«Незадовільно» - FX (35-59 балів) - виставляється студенту, який дає необґрунтовані відповіді на запитання, допускає суттєві помилки у використанні понятійного апарату. Не простежується логічність та послідовність думки. Формулювання хаотичні та не усвідомлені.

«Незадовільно» - F (1-34 балів) - виставляється студенту, який не засвоїв зміст дисципліни, вміння та навички не набуті.

11. Методичне забезпечення

- навчальна програма;
- робоча навчальна програма;
- матеріали до семінарських, індивідуальних та самостійної роботи студентів;
- комплект завдань для модульних контрольних робіт;

- конспект лекцій;
- методичні вказівки та тематика курсових робіт;
- перелік питань до підготовки до заліку;
- перелік питань до підготовки до іспиту;
- методичні вказівки та тематика контрольних робіт (для заочної форми навчання);
- білети для іспиту.

12. Рекомендована література

1. Актуальні проблеми цивільного права і цивільного процесу в Україні / [Шевченко Я. М., Бошицький Ю. Л., Бабаскін А. Ю. та ін.] ; відп. ред. Я. М. Шевченко. – К., 2005. – 456 с.
2. Аргунов В. Н. Участие в гражданском процессе третьих лиц с самостоятельными требованиями / В. Н. Аргунов // Советская юстиция. – 1978. – № 18. – С. 9–10.
3. Афанасьев С. Ф. Гражданское процессуальное право : [учеб. для бакалавров] / С. Ф. Афанасьев, А. И. Зайцев. – [3-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Изд-во Юрайт, 2011. – 602 с. – (Серия «Бакалавр»).
4. Балашов А. Н. Процессуальные права и обязанности сторон при рассмотрении гражданских дел в суде первой инстанции : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.15 / Алексей Николаевич Балашов. – Саратов, 2005. – 207 л.
5. Балюк М. І. Практика застосування цивільного процесуального кодексу України (цивільний процес у питаннях і відповідях). Коментарі, рекомендації, пропозиції / М. І. Балюк, Д. Д. Луспеник. – Х. : Харків юридичний, 2008. – 708 с. – (Серія «Судова практика»).
6. Банченко-Любимова К. С. Участие прокурора в суде первой и второй инстанций по гражданским делам / Клавдия Степановна Банченко-Любимова ; под ред. А. Ф. Клейнмана. – М. : Гос. изд-во юрид. лит., 1963. – 68 с.
7. Баулин О. В. Бремя доказывания при разбирательстве гражданских дел / Олег Владимирович Баулин. – М. : ОАО «Издат. дом «Городец», 2004. – 272 с.
8. Бахарева О. А. Субъекты, защищающие от своего имени права других лиц в гражданском судопроизводстве : На примере участия органов местного самоуправления : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук : специальность 12.00.03 «Гражданское право; семейное право; гражданский процесс; международное частное право» / Ольга Александровна Бахарева. – Саратов, 2000. – 30 с.
9. Бичкова С. С. Визначення складу осіб, які беруть участь у справах окремого провадження, що виникають із сімейних правовідносин / С. С. Бичкова, Г. В. Чурпіта // Юридична наука : наук. юрид. журнал. – 2011. – № 4–5. – С. 57–62.
10. Бичкова С. С. Особи, які беруть участь у справах позовного провадження: склад і класифікація / С. С. Бичкова // Юридична наука. – 2012. – № 3. – С. 33–41.

11. Бичкова С. С. Умови визнання відповідача неналежним у цивільному процесі України / Світлана Сергіївна Бичкова // Цивілістична процесуальна думка : зб. наук. ст. / За заг. ред. С. Я. Фурси. – К. : Паливода А. В., 2012. – 528 с. – С. 70–76.
12. Бичкова С. С. Цивільний процесуальний статус експерта / С. С. Бичкова // Криміналістичний вісник. – К., 2012. – № 1 (17). – С. 15–21.
13. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Підготовка цивільних справ до судового розгляду як стадія цивільного процесу : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Надія Леонтіївна Бондаренко-Зелінська ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2007. – 20 с. 16.
14. Боннер А. Т. Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации : проблемы применения / Александр Тимофеевич Боннер. – М. : ЛексЭст, 2005. – 144 с.
15. Васильченко М. М. Заперечення проти позову : [учб. посіб.] / М. М. Васильченко. – Х. : Харків. юрид. ін-т, 1973. – 44 с.
16. Власов А. А. Гражданский процесс в вопросах и ответах : [учеб. пособие] / А. А. Власов, М. Г. Власова, В. А. Черкашин ; под ред. А. А. Власова. – М. : ТК Велби, Изд-во «Проспект», 2004. – 368 с.
17. Гетманцев О. В. Громадяни як сторони у цивільному процесі України : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Олександр Валентинович Гетманцев ; Київ. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 1997. – 23 с.
18. Громошина Н. А. Процессуальное соучастие : [лекция] / Н. А. Громошина. – М. : ВЮЗИ, 1988. – 42 с. Грось Л. Институт процессуального соучастия : Связь между процессуальным и материальным правом / Л. Грось // Российская юстиция. – 1998. – № 3. – С. 35–37.
19. Дунас Т. О. Прокурор у цивільному процесі України : Сутність, завдання, повноваження : [навч. та наук.-практ. посіб. для студ. юрид. вищ. навч. закл.] / Т. О. Дунас, М. В. Руденко ; за наук. ред. М. В. Руденко. – Х. : Харків юридичний, 2006. – 340 с.
20. Заворотько П. П. Особи, які беруть участь у справі позовного провадження : Учебний посібник з радянського цивільного процесуального права / Павло Петрович Заворотько, Михайло Йосипович Штефан. – Вип. 2. – К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1967. – 108 с.
21. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2013 № 5076-VI // Відомості Верховної Ради України — 2013 р., № 27, стор. 1438, стаття 282.
22. Закон України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 р. № 1404-III // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 30. – С. 9. – Ст. 542.
23. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 р. № 2709-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 32. – Ст. 422.

24. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р. № 1906-1У // Відомості ВР України (ВВР).- 2004. № 50. Ст. 540.
25. Закон України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» від 17 липня 1997 р. № 475/97 – ВР.// Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1997. - № 40. – Ст.263.
26. Закон України «Про судову експертизу» від 25 лютого 1994 р. № 4038-Х11// Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994. - № 28. – Ст.232.
27. Закон України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. № 1697-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2-3. – Ст. 12.
28. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22/09/2011 р. № 3773- VI// Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 19-20. – Ст. 179.
29. Закон України «Про судовий збір» від 8 липня 2011 р. № 3674-VI // Офіційний вісник України. – 2011. – № 59. – С. 110. – Ст. 2349.
30. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради – 2016. – № 31. –Ст. 545.
31. Закон України «Про третейські суди» від 11 травня 2004 р. № 1701-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 35. – С. 1374. – Ст. 412.
32. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 20. – Ст. 99.
33. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02.06.2016 р. № 1401-VIII // Відомості Верховної Ради – 2016. – № 28. –Ст. 532.
34. Залуцька Л. Г. Заяви та клопотання до суду : Зразки документів, коментарі / Л. Г. Залуцька. – Х. : Центр «Консульт», 2006. – 176 с.
35. Зейкан Я. П. Захист у цивільній справі : Науково-практичний коментар / Ярослав Павлович Зейкан. – К. : КНТ, 2007. – 484 с.
36. Зразки процесуальних документів (заяви, позовні заяви, скарги, клопотання) / [уклад. : М. М. Лядецький, М. І. Хавронюк]. Кравчук В. М. Стратегія і тактика цивільного процесу : [практ. посіб.] / Володимир Миколайович Кравчук. – К. : Атіка, 2007. – 352 с.
37. Інструкція з діловодства в місцевому загальному суді, затверджена наказом Державної судової адміністрації України від 27 червня 2006 р. № 68 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 31. – С. 273. – Ст. 2266.
38. Кілічава Т. М. Цивільне процесуальне право : [навч. посіб.] / Т. М. Кілічава. – К. : Центр учбової літ-ри, 2007. – 352 с.
39. Комаров В. В. Цивільні процесуальні правовідносини та їх суб'єкти : [навч. посіб. для студ. спец. 02.11] / Вячеслав Васильович Комаров, Петро Іванович Радченко. – К. : НМК ВО, 1991. – 104 с.
40. Конституція України. – Х. : Одісей, 2006. – 48 с. – (Серія «Закони України»).

41. Конституція України. Закон «Про прийняття Конституції України і введення її в дію». Повний текст Конституції України. Предметний покажчик. – Х. : Вид-во «Ранок» : Веста, 2002. – 48 с.
42. Кравчук В. М. Науково-практичний коментар до Цивільного процесуального кодексу України / Володимир Миколайович Кравчук, Оксана Іванівна Угриновська. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – Х. : Фактор, 2010. – 800 с.
43. Лукіна І. М. Цивільна процесуальна відповідальність : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Ірина Михайлівна Лукіна ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2009. – 21 с.
44. Луспенник Д. Д. Настільна книга професійного судді при розгляді цивільних справ (складання судових процесуальних документів за новим ЦПК України): науково-практичний коментар / Дмитро Дмитрович Луспенник. – Х. : Харків юридичний, 2005. – 640.
45. Луспенник Д. Д. Как принцип верховенства права соотносится с принципом законности?: Судебно-юридическая газета, - 2017. Электронный ресурс: <http://sud.ua/ru/news/sud-info/106431-kak-printsip-verkhovenstva-prava-sootnositsya-s-printsipom-zakonnosti>
46. Міжнародний цивільний процес України : [навч. посіб. ; практикум] / [С. Я. Фурса, Ю. Д. Притика, О. О. Кармаза та ін.] ; за ред. С. Я. Фурси. – К. : Вид. Фурса С. Я. : КНТ, 2010 – 328 с. – (Серія «Процесуальні науки»).
47. Немировська О. В. Принцип змагальності сторін та його реалізація в судовій практиці : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Олена Віленівна Немировська ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К., 1999. – 17 с.
48. Орлова Л. М. Права сторін в гражданском процессе / Людмила Михайловна Орлова ; науч. ред. В. С. Тадевосян. – Минск : Изд-во БГУ им. В. И. Ленина, 1973. – 192 с.
49. Позовне провадження : [моногр.] / [В. В. Комаров, Д. Д. Луспенник, П. І. Радченко та ін.] ; за ред. В. В. Комарова. – Х. : Право, 2011. – 552 с.
50. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12 червня 2009 р. № 2 «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції» // Вісник Верховного Суду України. – 2009. – № 8. – С. 3.
51. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12 червня 2009 р. № 5 «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового розгляду» // Вісник Верховного Суду України. – 2009. – № 7. – С. 4–8.
52. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 18 грудня 2009 р. № 14 «Про судові рішення у цивільній справі» // Вісник Верховного Суду України. – 2010. – № 1. – С. 4.

53. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 березня 1992 р. № 6 «Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди» // Судова практика Верховного Суду України у цивільних справах : офіц. вид. / [упоряд. А. Г. Ярема, Л. В. Сидорова] ; за заг. ред. А. Г. Яреми. – К. : Вид. дім «Ін Юре», 2006. – С. 208–234.
54. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 р. № 1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, також ділової репутації фізичної та юридичної особи» // Вісник Верховного Суду України. – 2009. – № 3. – С. 7.
55. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 серпня 1976 р. № 6 «Про судову практику у справах про виключення майна з опису» // Судова практика Верховного Суду України у цивільних справах : офіц. вид. / [упоряд. А. Г. Ярема, Л. В. Сидорова] ; за заг. ред. А. Г. Яреми. – К. : Вид. дім «Ін Юре», 2006. – С. 340–348.
56. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» від 1 листопада 1996 р. № 9 (зі змінами та доповненнями) // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2004. - № 11.
57. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення» від 31 березня 1995 р. № 5 (зі змінами та доповненнями) // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2004. - № 11.
58. Постанова Верховної Ради України «Про Закон України «Про виконання рішень Європейського Суду з прав людини»» від 4 липня 2002 р. № 38-1У // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. - № 33. – Ст.254.
59. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства : [моногр.] / [В. В. Комаров, В. І. Тертишніков, В. В. Баранкова та ін.] ; за заг. ред. В. В. Комарова. – Х. : Харків юридичний, 2008. – 928 с. – (Серія «Настільна книга судді»).
60. Проблеми науки гражданского процессуального права / [В. В. Комаров, В. А. Бигун, В. В. Баранкова и др.] ; под ред. В. В. Комарова. – Х. : Право, 2002. – 440 с.
61. Пятилетов И. М. Встречный иск – одна из гарантий принципа равноправия сторон / И. М. Пятилетов // Основы гражданского судопроизводства и развитие гражданского процессуального законодательства и теории: сб. науч. тр. / Отв. ред. М. С. Шакарян. – М. : ВЮЗИ, 1982. – С. 37–50.
62. Рішення Конституційного Суду України від 8 квітня 1999 р. № 3-рп/99 у справі за конституційними поданнями Вищого арбітражного суду України та Генеральної прокуратури України щодо офіційного тлумачення положень статті 2 Арбітражного процесуального кодексу України (справа № 1-1/99 про представництво прокуратурою України інтересів держави в арбітражному суді) // Офіційний вісник України. – 1999. – № 15. – С. 35.
63. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини першої статті 4 Цивільного процесуального

кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) від 1 грудня 2004 р. № 18-рп/2004 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 50. – С. 67. – Ст. 3288.

64. Розенберг Я. А. Представительство в советском гражданском процессе : [учеб. пособие] / Ян Альфредович Розенберг. – Рига : Редакц.-издат. отд. ЛГУ им. Петра Стучки, 1974. – 132 с.

65. Руденко М. Представництво прокуратурою інтересів громадянина або держави в суді (теоретичний і практичний аспекти) / М. Руденко, В. Глаговський // Право України. – 1997. – № 11. – С. 59–63.

66. Сакара Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах : [моногр.] / Наталя Юріївна Сакара ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х. : Право, 2010. – 256 с.

67. Сибилев Д. М. Участие третьих лиц в гражданском судопроизводстве : [моногр.] / Денис Михайлович Сибилев. – Х. : Легас, 2001. – 98 с.

68. Тертишніков В. І. Цивільний процесуальний кодекс України : Науково-практичний коментар / В. І. Тертишніков. – Х. : Ксилон, 2006. – 448 с.

69. Фурса С. Я. Цивільний процес України. Проблеми і перспективи : [наук.-практ. посіб.] / С. Я. Фурса, С. В. Щербак, О. І. Євтушенко. – К. : Вид. Фурса С. Я. : КНТ, 2006. – 448 с. – (Серія «Процесуальні науки»).

70. Цивільне процесуальне право : [підруч. для студ. юрид. спец. вузів] / [В. В. Комаров, В. В. Баранкова, В. І. Тертишніков та ін.] ; за ред. В. В. Комарова. – Х. : Право, 1999. – 592 с.

71. Цивільне процесуальне право : [підруч. для юрид. вузів і ф-тів] / [В. В. Комаров, В. А. Бігун, С. Ю. Кац та ін.] ; за ред. В. В. Комарова. – Х. : Основа, 1992. – 416 с.

72. Цивільне процесуальне право України : [навч. посіб.] / [І. О. Безлюдько, С. С. Бичкова, В. І. Бобрик та ін.] ; за заг. ред. С. С. Бичкової. – К. : Атіка, 2006. – 384 с.

73. Цивільне процесуальне право України : [навч. посіб.] / [С. С. Бичкова, В. І. Бобрик, І. О. Ізарова та ін.] ; за заг. ред. С. С. Бичкової. – [2-ге вид., допов. і переробл.]. – К. : Атіка, 2007. – 404 с.

74. Цивільне процесуальне право України : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / [С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.] ; за заг. ред. С. С. Бичкової. – К. : Атіка, 2009. – 760 с. Цивільний процес : [інтерактивний курс] / [А. Філіп'єв, В. Самолюк, Д. Зінчук та ін.]. – Острог : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2007. – 616 с.

75. Цивільний процес : [навч. посіб.] / [А. В. Андрушко, Ю. В. Білоусов, Р. О. Стефанчук та ін.] ; за ред. Ю. В. Білоусова. – К. : Прецедент, 2006. – 293 с.

76. Цивільний процес України : [навч. посіб. для підготов. до іспиту] / [С. О. Погрібний, Р. Ф. Гонгало, Н. В. Волкова та ін.]. – Х. : Одиссей, 2010. – 184 с.

77. Цивільний процес України : [підруч.] / [Харитонов Є. О., Харитонова О. І., Андронов І. В. та ін.] ; за ред. Є. О. Харитонова, О. І. Харитової, Н. Ю. Голубевої. – К. : Істина, 2011. – 536 с.

78. Цивільний процес України : [підруч.] / [Ю. С. Червоний, Г. С. Волосатий, В. О. Єрмолаєва та ін.] ; за ред. Ю. С. Червоного. – К. : Істина, 2007. – 392 с.
79. Цивільний процес України : Академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / [С. Я. Фурса, Є. І. Фурса, О. В. Гетманцев та ін.] ; за ред. С. Я. Фурси. – К. : Вид. Фурса С. Я. : КНТ, 2009. – 848 с. – (Серія «Процесуальні науки»).
80. Цивільний процес України : [підруч.] / [Ківалов С. В., Мінченко Р. М., Погрібний С. О. та ін.] ; за ред. Р. М. Мінченко, І. В. Андропова. – Х. : Одиссей, 2012. – С.
81. Цивільний процесуальний кодекс України : Науково-практичний коментар / [С. С. Бичкова, Ю. В. Білоусов, В. І. Бірюков та ін.] ; за заг. ред. С. С. Бичкової. – [2-ге вид., допов. і переробл.]. – К. : Атіка, 2010. – 896 с.
82. Цивільний процесуальний кодекс України : Науково-практичний коментар / [С. С. Бичкова, Ю. В. Білоусов, В. І. Бірюков та ін.] ; за заг. ред. С. С. Бичкової. – К. : Атіка, 2008. – 840 с.
83. Цивільний процесуальний кодекс України : Науково-практичний коментар / [Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova, В. В. Васильченко та ін.] ; за ред. Є. О. Харитонova, О. І. Харитонovoї, В. В. Васильченка, Н. Ю. Голубевої. – Х. : Одиссей, 2009. – 952 с. – (Серія «Закони України»).
84. Цивільний процесуальний кодекс України : Текст із змінами та доповненнями станом на 1 січня 2004 р. – Офіц. вид. – К. : Вид. дім «Ін Юре», 2004. – 208 с. – (Серія «Кодекси України»).
85. Цивільний процесуальний правовий статус осіб, які беруть участь у справах позовного провадження : [моногр.] / Світлана Сергіївна Бичкова. – К. : Атіка, 2011. – 420 с.
86. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. - № 40-44. – Ст.. 356.
87. Цивільно-процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618 // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. - № 40-42. – Ст.. 492.

13. Інформаційні ресурси

1. <http://www.court.gov.ua> - Судова влада України (офіційний портал)
2. <http://www.ccu.gov.ua> - Конституційний Суд України
3. <http://www.scourt.gov.ua> - Верховний Суд України
4. <http://sc.gov.ua> – Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ
5. <http://reestr.court.gov.ua> - Єдиний державний реєстр судових рішень
6. <http://zakon1.rada.gov.ua> – Законодавство України